

Iga Walaszczyk (UW)

Tytuł: Melancholia pustelnika w „Samotnym” Augusta Strindberga

Abstrakt

Na przykładzie prozy Augusta Strindberga pragnę nakreślić obraz melancholii modernistycznej jako odrębnej kategorii tej przypadłości. Dla modernistów melancholia staje się przyczynkiem do pogłębiania wiedzy o sobie i świecie, a w konsekwencji do bogatej twórczości opartej na autotematyzmie oraz monitorowaniu przepływających nastrojów. W twórczości Strindberga omawiany jest proces konstruowania i ewolucji podmiotu w świecie nowoczesnym, wraz z analizą wpływów religijnych i okultystycznych. Jego proza z przełomu XIX i XX wieku odbija duchowe lęki modernistów. Pisarz w utworach prozatorskich jednocześnie oskarża jemu współczesnych o marazm i oddalenie od zdrowej koncepcji transcendencji i sam poddaje się pesymistycznym nastrojom, snując negatywną wizję rzeczywistości. Proklamuje powrót ad fontes i poddanie się woli sił nadziemskich, a kurację melancholii i nerwowości stanowi w jego dziełach przywiązywanie do detali i interpretowanie znaków, czego doskonałym odbiciem jest zapomniana, zwłaszcza na gruncie polskim, powieść „Samotny”. Zobrazowany w tym utworze podmiot mieni się nowoczesnym pustelnikiem, walczącym z rozpaczą i brakiem nadziei, tęskniącym za wielkimi, spójnymi systemami duchowymi. Melancholia bohatera powieści w rzeczywistości jest twórcza, wymaga jednak skompletowania odpowiednich narzędzi z różnych dziedzin nauki i sztuki, które artysta może umiejętnie łączyć dzięki zmysłowi duchowemu. Stany psychiczne to substancja pracy literackiej, a artysta jest ich nadsensywnym odbiornikiem, katalizatorem i modyfikatorem. Do tego potrzebuje jednak samotności, nie tej literalnej, może nawet bardziej samotności w tłumie przynoszącym ruch zewnętrzny, pożywkę dla życia wewnętrznego. To oryginalne ujęcie tematyki melancholii wydaje się ważne dla ukazania tego zjawiska jako potencjalnej drogi wyjścia ze stanu utraty. Strindberg nakreśla dość niepowtarzalne studium choroby wieku, podejmuje tematykę braku, w nieprzeciętny sposób komentuje nastroje modernizmu.

Słowa kluczowe: modernizm, melancholia, samotność, XIX wiek, wiek nerwowy, nowoczesność, ezoteryka, literatura piękna inspirowana okultyzmem

Nota o autorce (w tym: stopień naukowy, afiliacja, dane kontaktowe)

Iga Walaszczyk – Uniwersytet Warszawski, Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych, Literaturoznawstwo, Nr ORCID: 0000-0002-9492-0013, im.walaszczyk@student.uw.edu.pl

Absolwentka filologii polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Obecnie studentka Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych na kierunku Literaturoznawstwo. Zainteresowania: literatura drugiej połowy XIX i początku XX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem

badań nad alternatywną duchowością oraz wątkami ezoterycznymi w prozie polskiej i zagranicznej;
motywy melancholiczne; związki nauki i ezoteryki z literaturą oraz przenikanie się tych dyskursów;

Praca licencjacka: *Między melancholią, żalobą i depresją. Motywy melancholiczne i krytyka nowoczesności antytwórczej w „Pałubie” Karola Irzykowskiego*

Praca magisterska: *Nauka, mistyka i melancholia – choroby wieku nerwowego w projekcie twórczym Augusta Strindberga*